

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

29 päivänä kesäkuuta 2006 *

Asiassa C-308/04 P,

jossa on kyse yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 56 artiklan nojalla 19.7.2004 tehdystä valituksesta,

SGL Carbon AG, kotipaikka Wiesbaden (Saksa), edustajinaan Rechtsanwalt M. Klusmann ja Rechtsanwalt K. Beckmann,

valittajana,

ja jossa vastapuolena ja muina osapuolina ovat

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään A. Bouquet, M. Schneider ja H. Gading, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaja ensimmäisessä oikeusasteessa,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

Tokai Carbon Co. Ltd, kotipaikka Tokio (Japani),

Nippon Carbon Co. Ltd, kotipaikka Tokio,

Showa Denko KK, kotipaikka Tokio,

GrafTech International Ltd, aiemmin UCAR International Inc., kotipaikka Wilmington (Yhdysvallat),

SEC Corp., kotipaikka Amagasaki (Japani), ja

The Carbide/Graphite Group Inc., kotipaikka Pittsburgh (Yhdysvallat),

kantajina ensimmäisessä oikeusasteessa,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. W. A. Timmermans sekä tuomarit R. Silva de Lapuerta (esittelevä tuomari), P. Kūris, G. Arestis ja J. Klučka,

julkisasiamies: L. A. Geelhoed,
kirjaaja: hallintovirkamies K. Sztranc,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 15.9.2005 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 19.1.2006 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- ¹ SGL Carbon AG (jäljempänä SGL Carbon) vaatii valituksessaan Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa T-236/01, T-239/01, T-244/01–T-246/01, T-251/01 ja T-252/01, Tokai Carbon ym. vastaan komissio, 29.4.2004 antaman tuomion (Kok. 2004, s. II-1181; jäljempänä valituksenalainen tuomio) osittaista kumoamista siltä osin kuin siinä hylättiin kanne, jonka kohteena oli EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan soveltamisesta – asia COMP/E-1/36.490 – Grafiittielektrodit 18 päivänä heinäkuuta 2001 tehdyn komission päätöksen 2002/271/EY (EYVL 2002, L 100, s. 1; jäljempänä riidanalainen päätös) 3 ja 4 artikla.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Asetus N:o 17

- 2) Neuvoston asetuksen N:o 17 (perustamissopimuksen [81] ja [82] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus), joka on annettu 6 päivänä helmikuuta 1962 (EYVL 1962, 13, s. 204), 15 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille vähintään 100 ja enintään 5 000 laskentayksikön sakon, jos ne tahallaan tai tuottamuksesta:

--

- b) antavat virheellisiä tietoja vastatessaan 11 artiklan 3 tai 5 kohdan -- nojalla tehtyyn tietojensaantipyyntöön --

--

2. Komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille sakon, joka on vähintään 1 000 ja enintään 1 000 000 laskentayksikköä taikka tätä

suurempi mutta enintään 10 prosenttia kunkin rikkomukseen osallisen yrityksen edellisen tilikauden liikevaihdosta, jos ne tahallaan tai tuottamuksesta:

a) rikkovat perustamissopimuksen [81] artiklan 1 kohtaa tai [82] artiklaa – –

– –

Sakon suuruutta määrättäessä on otettava huomioon rikkomuksen vakavuuden lisäksi sen kesto.

– – .”

Suuntaviivat

- 3 Komission tiedonannon, jonka otsikkona on ”Suuntaviivat asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa” (EYVL 1998, C 9, s. 3; jäljempänä suuntaviivat), johdanto-osassa todetaan seuraavaa:

”– – suuntaviivoissa esitettyjen periaatteiden tarkoituksena on varmistaa komission päätösten avoimuus ja objektiivisuus suhteessa yrityksiin kuin myös yhteisöjen tuomioistuimeen; samalla vahvistetaan lainsäätäjän komissiolle jättämä liikkumavara

harkintavallalle, jonka perusteella komissio voi määrätä sakoksi enintään 10 prosenttia yrityksen kokonaisliikevaihdosta. Tätä liikkumavaraa on kuitenkin sovellettava yhtenäisen ja syrjimättömän politiikan linjan mukaisesti, joka vastaa kilpailusääntöjen rikkomisen estämiselle asetettuja tavoitteita.

Sakon uusi laskutapa perustuu tästedes jäljempänä esitettyyn kaavaan, joka pohjautuu perusmäärään, jota korotetaan raskauttavien olosuhteiden perusteella ja alennetaan lieventävien olosuhteiden perusteella.”

Yhteistyöstä annettu tiedonanto

- 4 Komissio määritteli sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartelleja koskeissa asioissa annetussa tiedonannossa (EYVL 1996, C 207, s. 4; jäljempänä yhteistyöstä annettu tiedonanto) ne edellytykset, joilla komission kanssa kartelleja koskeissa tutkimuksissa yhteistyössä olevat yritykset voidaan vapauttaa sakoista tai niille muussa tapauksessa määrättyjä sakkoja alennetaan.

- 5 Yhteistyöstä annetun tiedonannon A kohdan 5 alakohdassa todetaan seuraavaa:

”Yritysten yhteistyö komission kanssa on vain yksi monista tekijöistä, jotka komissio ottaa huomioon sakon määrän vahvistaessaan. – –”

Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehty yleissopimus

- 6 Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen seitsemännenten lisäpöytäkirjan 4 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Kielto syyttää tai rangaista kahdesti

Ketään ei saa saman valtion tuomiovallan nojalla tutkia uudelleen tai rangaista oikeudenkäynnissä rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi kyseisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti.

Edellisen kappaleen määräykset eivät estä ottamasta juttua uudelleen tutkittavaksi asianomaisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti, jos on näyttöä uusista tai vasta esiin tulleista tosiseikoista tai jos aiemmassa prosessissa on tapahtunut sellainen perustavaa laatua oleva virhe, joka voisi vaikuttaa lopputulokseen.

Tästä artiklasta ei saa poiketa yleissopimuksen 15 artiklan perusteella.”

Asian tausta ja riidanalainen päätös

- 7 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti valituksenalaisessa tuomiossa kyseisessä tuomioistuimessa nostetun kanteen taustalla olevat tosiseikat seuraavasti:

”1 – – päätöksessä 2002/271/EY – – komissio totesi eri yritysten osallistuneen grafiittielektrodialalla joukkoon EY 81 artiklan 1 kohdassa ja Euroopan talousalueesta [2.5.1992] tehdyn sopimuksen ([EYVL 1994, L 1, s. 3;] jäljempänä ETA-sopimus) 53 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja sopimuksia ja yhdenmu-
kaistettuja menettelytapoja.

2 Grafiittielektrodeja käytetään ensi sijassa teräksen valmistamiseen valokaariuuneissa. Teräksen valmistaminen näissä uuneissa on itse asiassa kierrätysprosessi, jossa romuteräs muunnetaan uudeksi teräkseksi, toisin kuin klassisessa tuotantomenetelmässä, jossa terästä valmistetaan rautamineraaleista korkeauuneissa hapettamalla. Romun sulattamiseen tarkoitettussa sähköuunissa käytetään yhdeksää elektrodiä, jotka on yhdistetty kolmen elektrodin palkeiksi. Sulamisprosessin intensiteetti huomioon ottaen elektrodeja käytetään keskimäärin yksi yksikkö jokaista kahdeksaa tuntia kohden. Elektrodin valmistus kestää noin kaksi kuukautta. Kyseisessä tuotantoprosessissa grafiittielektrodeja ei voida korvata millään muulla tuotteella.

3 Grafiittielektrodien kysyntä liittyy suoraan teräksen valmistukseen valokaariuuneissa. Asiakkaat ovat pääosin teräksentuottajia, joiden osuus kysynnästä on noin

85 prosenttia. Vuonna 1998 maailman raakateräksen tuotanto oli 800 miljoonaa tonnia, josta 280 miljoonaa tonnia tuotettiin valokaariuuneissa – –.

– –

- 5 1980-luvulla teknologian kehittyminen johti elektrodien käyttömäärän huomattavaan supistumiseen tuotettua terästönä kohden laskettuna. Terästeollisuudessa tehtiin tällöin myös huomattavia rakenneuudistuksia. Elektrodien kysynnän aleneminen johti maailman elektroditeollisuuden rakenteen uudistamiseen. Useita tehtaita suljettiin.

- 6 Vuonna 2001 grafiittielektrodeja toimitti Euroopan markkinoille yhdeksän länsimaista valmistajaa: – –.

- 7 Komission virkamiehet tekivät – – asetuksen N:o 17 – – 14 artiklan 3 kohdan perusteella 5.6.1997 ennalta odottamattomia samanaikaisia tarkastuksia [tiettyjen grafiitin tuottajien tiloissa].

- 8 Samana päivänä Federal Bureau of Investigationin (FBI) virkamiehet suorittivat Yhdysvalloissa etsintöjä useiden valmistajien tiloissa. Näiden etsintöjen johdosta SGL:ää – – vastaan aloitettiin kiellettyä kartellia koskeva rikosoikeudenkäynti.

Kaikki syytetyt myönsivät niitä vastaan esitetyt tosiseikat oikeiksi ja suostuivat maksamaan sakot, joiden määräksi vahvistettiin SGL:n osalta 135 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria – –.

--

- 10 Yhdysvalloissa nostettiin ostajaryhmän puolesta SGL:ää – – vastaan kolminkertaista vahingonkorvausta (triple damages) koskevat kanteet.

- 11 [Kanadassa] SGL myönsi syyllisyytensä vuoden 2000 heinäkuussa ja suostui maksamaan 12,5 miljoonan [Kanadan dollarin] suuruisen sakon [Kanadan kilpailulain] rikkomisen perusteella. Teräksenalustajat nostivat vuoden 1998 kesäkuussa SGL:ää – – vastaan Kanadassa kiellettyä kartellia koskevat siviilikanteet.

- 12 Komissio lähetti 24.1.2000 tutkinnan kohteena oleville yrityksille väitetiedoksiannon. Hallinnollisen menettelyn päätteeksi tehtiin 18.7.2001 [riidanalainen] päätös, jonka mukaan kantajayritykset – – olivat maailmanlaajuisesti vahvistaneet hinnat ja jakaneet relevantit kansalliset ja alueelliset tuotemarkkinat 'kotimaista tuottajaa' koskevan periaatteen mukaan. Näin ollen – – SGL [oli vastuussa tietyistä Euroopan osista]; – –.

- 13 [Riidanalaisen] päätöksen mukaan sopimuksen perusperiaatteet olivat seuraavat:

– Grafiittielektrodien hinnat olisi asetettava maailmanlaajuisesti.

- Ainoastaan kunkin yrityksen hallituksen puheenjohtaja tai toimitusjohtaja tekisi hinnoittelua koskevat päätökset.

  - 'Kotimainen tuottaja' asettaisi markkinahinnat kotimarkkinoillaan, ja muiden tuottajien olisi seurattava tätä hinnoittelua.

  - Muilla kuin kotimarkkinoilla eli markkinoilla, joilla ei ollut 'kotimaista' tuottajaa, hinnat olisi asetettava yhteisymmärryksessä.

  - Muiden kuin kotimaisten tuottajien ei pitäisi kilpailla aggressiivisesti, ja niiden olisi vetäydyttävä muiden 'kotimarkkinoilta'.

  - Kapasiteettia ei laajennettaisi (japanilaisten tuottajien oli määrä vähentää kapasiteettiaan).

  - Teknologiaa ei pitäisi siirtää muille kuin kartelliin osallistuville valmistajille.
- 14 [Riidanalaisessa] päätöksessä todetaan tämän jälkeen, että edellä mainitut peruseriaatteet pantiin täytäntöön kartellikokouksissa, joita pidettiin usealla eri tasolla, joita olivat 'ylimmän johdon' kokoukset, 'työskentelytason' kokoukset, eurooppalaisten tuottajien ryhmäkokoukset (ilman japanilaisia yrityksiä), tiettyjä markkinoita koskevat kansalliset tai alueelliset tapaamiset ja yritysten kahdenväliset yhteydet.

--

16 [Riidanalaisessa] päätöksessä tehtyjen tosiseikkoja koskevien toteamusten ja oikeudellisten arviointien pohjalta komissio on määrännyt tutkimuksen kohteena olleille yrityksille sakkoja, joiden määrä on laskettu asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa noudatettavissa suuntaviivoissa – – ja sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetussa tiedonannossa – – esitetyn metodologian mukaisesti.

17 [Riidanalaisen] päätöksen päätösoosan 3 artiklassa määrätään seuraavat sakot:

SGL: 80,2 miljoonaa euroa

--.

18 Päätösoosan 4 artiklassa asianomaiset yritykset määrätään maksamaan sakot kolmen kuukauden kuluessa [riidanalaisen] päätöksen tiedoksiantamisesta 8,04 prosentin suuruisen koron maksamisen uhalla.”

Asian käsittely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

8 SGL Carbon ja muut yritykset, joille riidanalainen päätös on osoitettu, nostivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kumoamiskanteita mainitusta päätöksestä.

- 9) Valituksenalaisessa tuomion tuomiolauselmassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien toteaa muun muassa seuraavaa:

”_ _

2) Asiassa T-239/01, SGL Carbon vastaan komissio:

- kantajalle päätöksen 2002/271 3 artiklassa määrätyn sakon määräksi vahvistetaan 69 114 000 euroa

- kanne hylätään muilta osin

– –.”

Asianosaisten vaatimukset yhteisöjen tuomioistuimessa

- 10) SGL Carbon vaatii, että yhteisöjen tuomioistuimien

- kumoaa osittain asiassa T-239/01 annetun valituksenalaisen tuomion siltä osin kuin siinä hylätään kanne, jonka kohteena on riidanalaisen päätöksen 3 ja 4 artikla

- toissijaisesti alentaa valittajalle mainitun päätöksen 3 artiklassa määrättyä sakkoa sekä päätöksen 4 artiklassa ja komission 23.7.2001 päivätyssä kirjeessä vahvistettuja viivästyskorkoja

- niin ikään toissijaisesti palauttaa asian ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen uuden tuomion, jossa otetaan huomioon yhteisöjen tuomioistuimen oikeudellinen näkemys, antamista varten

- velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

11 Komissio vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

- hylkää valituksen

- velvoittaa valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista koskeva vaatimus

12 SGL Carbon pyysi yhteisöjen tuomioistuimeen 24.2.2006 saapuneessa kirjeessään yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 61 artiklan nojalla, että suullinen käsittely aloitetaan uudelleen.

- 13 SGL Carbon väittää mainitun pyynnön tueksi, että julkisasiamiehen tässä valitusasiassa antamassa ratkaisuehdotuksessa ei toisteta kaikilta osin virheettömästi sitä, mitä asianosaiset ovat esittäneet tosiseikkojen osalta, eikä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamuksia. Ratkaisuehdotukseen sisältyy SGL Carbonin mukaan myös argumentteja ja olettamuksia, joita asianosaiset eivät ole tähän mennessä esittäneet kirjelmissään ja joita ei käsitelty istunnossa. Kyseisellä ratkaisuehdotuksella ei siis voida valmistella riittävästi tuomion antamista, vaan sen johdosta on poikkeuksellisesti annettava lisähuomautuksia ennen kuin yhteisöjen tuomioistuin antaa lopullisen ratkaisun.
- 14 Tältä osin on ensinnäkin muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön ja yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen mukaan asianosaisilla ei ole mahdollisuutta esittää huomautuksia vastaukseksi julkisasiamiehen ratkaisuehdotukseen (ks. mm. asia C-17/98, Emesa Sugar, määräys 4.2.2000, Kok. 2000, s. I-665, 2 kohta).
- 15 SGL Carbonin esittämien perustelujen osalta on todettava, että yhteisöjen tuomioistuin voi omasta aloitteestaan tai julkisasiamiehen ehdotuksesta tai myös asianosaisten pyynnöstä määrätä työjärjestyksensä 61 artiklan mukaisesti suullisen käsittelyn aloitettavaksi uudelleen, jos se katsoo, että sillä ei ole riittävästi tietoa asiasta tai että asia olisi ratkaistava sellaisen väitteen perusteella, josta asianosaiset eivät ole saaneet tilaisuutta lausua (ks. mm. asia C-209/01, Schilling ja Fleck-Schilling, tuomio 13.11.2003, Kok. 2003, s. I-13389, 19 kohta ja asia C-30/02, Recheio – Cash & Carry, tuomio 17.6.2004, Kok. 2004, s. I-6051, 12 kohta).
- 16 Tässä tapauksessa yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että sillä on käytettävissään kaikki tarpeelliset tiedot esillä olevan valituksen ratkaisemiseksi.
- 17 Suullista käsittelyä ei näin ollen ole määrättävä aloitettavaksi uudelleen.

Valituksen tarkastelu

- 18 SGL Carbon vetoaa valituksensa tueksi seuraaviin seitsemään valitusperusteeseen: velvollisuuden, joka koskee aikaisemmin määrättyjen seuraamusten huomioon ottamista, noudattamatta jättäminen (*ne bis in idem* -periaate), virheellisen perusmäärän vahvistaminen valittajalle määrätyn sakon suuruutta määrättäessä, sakon korottamisen vahvistaminen virheellisesti vuoden 1997 tarkastusta edeltäneiden puhelimitse annettujen ohjeiden johdosta, seuraamuksen ylärajan, joka vahvistetaan asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdan nojalla 10 prosentiksi maailmanlaajuisesta konsolidoidusta liikevaihdosta, virheellinen noudattamatta jättäminen, valittajan puolustautumisoikeuksien rajoittaminen, joka johtuu riittämättömästä tilaisuudesta tutustua asiakirjoihin, valittajan maksukyvyttömyyden lainvastainen huomioimatta jättäminen ja vahvistettujen korkojen lainvastaisuus.

Ensimmäinen valitusperuste, joka koskee kolmansien valtioiden viranomaisten aikaisemmin määräämien seuraamusten huomioon ottamista koskevan velvollisuuden noudattamatta jättämistä: ne bis in idem -periaate

Asianosaisten lausumat

- 19 SGL Carbon väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimissa kyseenalaisti virheellisesti *ne bis in idem* -periaatteen sovellettavuuden yhtäältä Amerikan yhdysvaltojen ja Kanadan ja toisaalta yhteisön välisissä suhteissa, kun se vetosi kolmeen virheelliseen argumenttiin, jotka sisältyvät valituksenalaisen tuomion 134, 136, 137, 140, 142 ja 143 kohtaan.
- 20 Valittaja nojautuu perustelujensa tueksi erityisesti asiassa 7/72, Boehringer Mannheim vastaan komissio, 14.12.1972 annettuun tuomioon (Kok.1972, s. 1281, Kok. Ep. II, s. 59).

- 21 SGL Carbon täsmentää, että toisin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi, esillä olevassa asiassa suojattu oikeushyvä on edellytetyllä tavalla sama. Sillä, onko tätä asiaa koskevaa kansainvälistä sopimusta olemassa vai ei, ei myöskään ole merkitystä jo määrättyjen seuraamusten huomioon ottamista koskevan velvollisuuden kannalta.
- 22 Valittaja katsoo, että vaikka se, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti soveltamatta *ne bis in idem* -periaatetta asioissa, jotka ovat yhteydessä kolmansiin valtioihin, olisi perusteltua, sen olisi pitänyt ottaa huomioon näissä valtioissa aikaisemmin määrättyt rangaistukset suhteellisuusperiaatteen ja kohtuusperiaatteen mukaisesti.
- 23 Komissio arvioi, että se, että valittaja vetosi kieltoon käsitellä asiaa useita kertoja, ei ollut perusteltua. *Ne bis in idem* -periaatetta ei nimittäin voida soveltaa asioihin, joissa myös kolmannet valtiot ovat määränneet seuraamuksia.
- 24 Komissio katsoo, ettei Amerikan yhdysvaltojen ja yhteisön kilpailuoikeudessa pyritä samoihin tavoitteisiin. Kilpailuoikeuteen liittyvät lainsäädännöt eivät myöskään suojaa kilpailua maailmanlaajuisesti. Asiaa koskeva Yhdysvaltojen lainsäädäntö koskee kilpailua Yhdysvaltojen markkinoilla, kun taas yhteisössä voimassa olevien sääntöjen tavoitteena on estää kilpailun vääristyminen yhteismarkkinoilla.
- 25 Komissio pääättelee tästä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi perustellusti, ettei *ne bis in idem* -periaatetta voitu soveltaa tässä asiassa.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 26 Aluksi on muistutettava, että *ne bis in idem* -periaate, joka vahvistetaan myös ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen seitsemännän lisäpöytäkirjan 4 artiklassa, on yhteisön oikeuden peruseriaate, jonka noudattamisen tuomioistuimet varmistavat (ks. mm. yhdistetyt asiat 18/65 ja 35/65, Gutmann v. komissio, tuomio 5.5.1966, Kok. 1966, s. 149, erityisesti s. 172 ja yhdistetyt asiat C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ja C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomio 15.10.2002, Kok. 2002, s. I-8375, 59 kohta).
- 27 Sen arvioimiseksi, onko mainitun periaatteen loukkaamista koskeva valitusperuste perusteltu, on myös todettava, että kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi perustellusti valituksenalaisen tuomion 140 kohdassa, yhteisöjen tuomioistuin ei ole vielä ratkaissut sitä kysymystä, onko komissiolla velvollisuus ottaa vähennyksenä huomioon seuraamus, jonka kolmannen valtion viranomaiset ovat määränneet, jos teot, jotka komissio ja kyseiset viranomaiset ovat ottaneet yritystä vastaan huomioon, ovat samat, mutta yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että se, että komission ja kolmannen valtion viranomaisten huomioon ottamat teot ovat samat, on edellä mainittua kysymystä edeltävä ehto.
- 28 Sen osalta, sovelletaanko *ne bis in idem* -periaatetta tilanteisiin, joissa kolmannen valtion viranomaiset ovat ryhtyneet niillä mainitun valtion alueella sovellettavan kilpailuoikeuden alalla olevien, seuraamusten määräämistä koskevien valtuuksien nojalla toimenpiteisiin, on muistutettava, että riidanalainen kartelli on kansainvälinen, ja tälle kansainväliselle asiayhteydelle on ominaista muun muassa se, että kunkin kolmannen valtion alueella näiden valtioiden oikeusjärjestyksissä puututaan tähän kartelliin.
- 29 Tältä osin on todettava, että näiden valtioiden viranomaisten, joiden tehtävänä on suojata vapaata kilpailua, valtuuksien käyttöön alueellisen toimivaltansa puitteissa sovelletaan mainittujen valtioiden omia vaatimuksia. Seikkoihin, jotka ovat muiden

valtioiden oikeusjärjestysten taustalla kilpailun alalla, sisältyy nimittäin erityisiä päämääriä ja tavoitteita, minkä lisäksi näitten seikkojen johdosta annetaan erityisiä aineellisia sääntöjä, ja ne johtavat – kun mainittujen valtioiden viranomaiset ovat todenneet, että kilpailuoikeuden alalla sovellettavia sääntöjä on rikottu – hyvin erilaisiin oikeudellisiin seurauksiin hallinto-, rikos- ja siviilioikeuden alalla.

- 30 Oikeudellinen tilanne on sitä vastoin aivan toinen silloin, kun yritykseen sovelletaan kilpailuoikeuden alalla yksinomaan yhteisön oikeutta ja yhden tai useamman jäsenvaltion oikeutta, eli silloin, kun kartelli rajoittuu yksinomaan Euroopan yhteisön oikeuden alueellisen soveltamisalan sisäpuolelle.
- 31 Tästä seuraa, että kun komissio määrää seuraamuksia yrityksen lainvastaisesta käyttäytymisestä, jopa sellaisesta käyttäytymisestä, joka perustuu kansainväliseen kartelliin, sen tarkoituksena on suojata sisämarkkinoilla käytävää vapaata kilpailua, joka on EY 3 artiklan 1 kohdan g alakohdan nojalla yhteisön perustavoite. Yhteisön tasolla suojatun oikeushyvän erityisluonteen vuoksi komission alaa koskevien toimivaltuuksiensa nojalla tekemät arviot voivat nimittäin poiketa huomattavasti kolmansien valtioiden viranomaisten tekemistä arvioista.
- 32 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi perustellusti valituksenalaisen tuomion 134 kohdassa, että *ne bis in idem* -periaatetta ei sovelleta tilanteisiin, joihin on puututtu kolmansien valtioiden oikeusjärjestyksissä ja joissa kyseisten valtioiden viranomaiset ovat ryhtyneet toimenpiteisiin oman toimivaltansa puitteissa.
- 33 Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi myös perustellusti, että muita sellaisia oikeusperiaatteita ei ole olemassa, joiden nojalla komissiolla voisi olla velvollisuus ottaa huomioon asian käsittely valittajan osalta kolmansissa maissa ja siihen kohdistuneet seuraamukset kyseisissä kolmansissa maissa.

- 34 Tältä osin on todettava, että kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomautti perustellusti valituksenalaisen tuomion 136 kohdassa, ei ole olemassa kansainvälisen oikeuden periaatetta, joka kieltäisi eri valtioiden viranomaisia, tuomioistuimet mukaan lukien, syyttämästä tai tuomitsemasta luonnollista tai oikeudellista henkilöä samoista teoista, joista kyseinen henkilö on jo tuomittu toisessa valtiossa. Ei ole myöskään olemassa kansainväliseen julkisoikeuteen kuuluvaa sopimusta, jonka nojalla komissiolla olisi, kun se määrää sakkoa asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan nojalla, velvollisuus ottaa huomioon kolmansien valtioiden viranomaisten kilpailuoikeudellisen toimivaltansa puitteissa määräämät sakot.
- 35 On todettava lisäksi, että yhteisöjen ja Amerikan yhdysvaltojen 23.9.1991 ja 4.6.1998 tekemissä sopimuksissa näkökantojen huomioonottamisen periaatteen soveltamisesta niiden kilpailulainsäädäntöjen täytäntöönpanossa (EYVL 1995, L 95, s. 47 ja EYVL 1998, L 173, s. 28) rajoitetaan menettelyyn liittyviin käytännön kysymyksiin, kuten tietojenvaihtoon ja kilpailuviranomaisten väliseen yhteistyöhön, eivätkä ne koske mainittujen sopimusten toisen sopimuspuolen määräämien sakkojen hyväksilukemista tai huomioon ottamista.
- 36 Sen osalta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin loukkasi suhteellisuusperiaatetta ja kohtuusperiaatetta, mihin valittaja vetoaa toissijaisesti, on huomattava, että kolmannen valtion viranomaisten määräämiä sakkoja koskevat seikat voidaan ottaa huomioon ainoastaan sen harkintavallan yhteydessä, joka komissiolla on sakkojen määräämisessä yhteisön kilpailuoikeuden rikkomisista. Vaikka näin ollen on mahdollista, että komissio ottaa huomioon kolmansien valtioiden viranomaisten aikaisemmin määräämät sakot, sillä ei kuitenkaan ole siihen velvollisuutta.
- 37 Estävyydellä, jota komissiolla on oikeus tavoitella sakon määrää vahvistaessaan, pyritään nimittäin varmistamaan se, että yritykset noudattavat EY:n perustamissopimuksen kilpailusääntöjä harjoittaessaan toimintaansa yhteismarkkinoilla (ks.

vastaavasti asia 41/69, ACF Chemiefarma v. komissio, tuomio 15.7.1970, Kok. 1970, s. 661, Kok. Ep. I, s. 455, 173–176 kohta). Näin ollen komissiolla ei ole velvollisuutta, kun se arvioi mainittujen sääntöjen rikkomisesta määrättävän sakon ehkäisevää vaikutusta, ottaa huomioon yritykselle kolmansien valtioiden kilpailusääntöjen rikkomisesta mahdollisesti määrättyjä seuraamuksia.

- 38 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei näin ollen tehnyt oikeudellista virhettä, kun se katsoi valituksenalaisen tuomion 144–148 kohdassa, että määrätyn sakon määrä vahvistettiin lainmukaisesti.
- 39 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäinen valitusperuste on hylättävä kokonaisuudessaan.

Toinen valitusperuste, joka koskee virheellisen perusmäärän vahvistamista valittajalle määrätyn sakon suuruutta määritettäessä

Asianosaisten lausumat

- 40 SGL Carbon arvioi, että kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin laski sakon määrää, se sovelsi virheellisesti perusmäärän määrittämistä koskevia kriteerejä, ja tässä on kyse joko yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamisesta tai arviointivirheestä.

- 41 Valittaja selittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tältä osin noudattamaan päättelyyn liittyy kolmenlaisia virheitä. Ensinnäkin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen laskutoimitus, jonka se suoritti yritysyhdistyksen sisällä ja jossa aluksi laskettiin yhteen eri toimijoiden markkinaosuudet ja liikevaihdot ja saatiin sitten keskiarvo liikevaihdolle tai markkinaosuudelle, ei ole perusteltu. Toiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamat eroavuudet markkinaosuuksissa ovat niin huomattavia, ettei se voinut perustellusti arvioida kyseessä olevia yrityksiä yhdenmukaisesti yhdessä ja samassa ryhmässä. Kolmanneksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin luokitteli muiden yritysten osalta, joille riidanalainen päätös oli osoitettu, paljon vähäisemmät erot markkinaosuuksissa ”pakottavaksi syyksi”, jolla perusteltiin se, että niille määrättiin asteittäisempi ja oikeasuhteisempi sakko, eikä se soveltanut näitä samoja seikkoja valittajaan.
- 42 SGL Carbon päättelee tästä, että erityisesti se joutui huonompaan asemaan niiden arvioiden johdosta, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki sakkojen laskemista koskevien periaatteiden matemaattisessa soveltamisessa. Näin ollen näiden laskuvirheiden johdosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen vahvistamaa sakkoa on käytetyn laskutavan mukaan alennettava vielä 5,1–12,2 miljoonalla eurolla.
- 43 Komissio muistuttaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sakon määrää vahvistettaessa sillä on harkintavaltaa, joka on esteenä sille, että sovellettaisiin tarkkaa matemaattista kaavaa. Jos kilpailusääntöjen rikkomiseen ovat syyllistyneet useat yritykset, kuten esillä olevassa asiassa, on arvioitava kunkin yrityksen kartelliin osallistumisen suhteellista merkitystä.
- 44 Komissio arvioi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin harjoitti tältä osin asianmukaisesti tuomioistuinvalvontaa, muun muassa valittajan eduksi. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin nimittäin totesi, että komissiolla ei ole kartellin jäseniä ryhmitellessään velvollisuutta nojautua yksinomaan ja matemaattisesti kunkin yrityksen liikevaihtoon. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että

erityisesti se, että kartellin jäsenet jaettiin useisiin ryhmiin, mikä johti samaan ryhmään kuuluvien yritysten perusmäärän vahvistamiseen kiinteämääräisesti, oli lainmukaista.

- 45 Komissio toteaa lisäksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamuksilla sakkojen laskutavasta ei loukattu myöskään yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 46 On muistutettava, että kuten vakiintuneesta oikeuskäytännöstä (ks. mm. yhdistetyt asiat C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomio 28.6.2005, Kok. 2005, s. I-5425, 240–243 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ilmenee, komissiolla on laaja harkintavalta sakkojen laskentatavan osalta, ja se voi tässä yhteydessä ottaa huomioon monenlaisia seikkoja, kunhan se ei ylitä asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdassa säädettyä liikevaihtoon liittyvää enimmäismäärää.
- 47 Yhteisöjen tuomioistuin on myös korostanut, että suuntaviivojen rajaamaan laskutapaan sisältyy joustavia osatekijöitä, joiden perusteella komissiolla on mahdollisuus käyttää omaa harkintavaltaansa asetuksen N:o 17/15 artiklan mukaisesti, sellaisena kuin kyseistä säännöstä on tulkittu yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä (ks. em. yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 267 kohta).
- 48 Yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä on kuitenkin tarkistaa, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioinut asianmukaisesti komissiolla olevan harkintavallan käyttöä.

- 49 Tältä osin on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tarkasteli yksityiskohtaisesti sitä, oliko sakkojen perusmäärän vahvistamisessa käytetyt, kunkin yritysryhmän osalta erilaiset määrälliset kynnyksarvot määritetty yhtenäisesti ja objektiivisesti.
- 50 Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin selitti valituksenalaisen tuomion 217–219 kohdassa, komissio otti jakaessaan kartelliin osallistuneet yritykset kolmeen ryhmään ja vahvistaessaan eri perusmääriä lähtökohdakseen ne liikevaihdot ja ne konkreettiset markkinaosuudet, jotka kartellin jäsenillä oli kyseessä olevan tuotteen myynnin perusteella maailmanlaajuisesti riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettuna aikana.
- 51 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli valituksenalaisen tuomion 224–226 kohdassa, että perusmäärien valinta, joka johti ensimmäiseen ryhmään, johon SGL Carbon oli sijoitettu, kuuluvien yritysten osalta 40 miljoonan euron suuruiseen perusmäärään, ei ollut mielivaltainen eikä sillä ylitetty komissiolla tällä alalla olevaa harkintavaltaa.
- 52 Tältä osin on todettava, että valittaja pyrkii perusteluillaan riitauttamaan komission käyttämän ryhmittelyjärjestelmän, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi, koska valittajan mukaan erojen kyseessä olevien yritysten liikevaihdossa tai markkinaosuudessa olisi johdettava erillisen ryhmän muodostamiseen kullekin kartelliin osallistuvalla yritykselle ja näin ollen eri perusmäärään.
- 53 Näitä perusteluja ei voida hyväksyä.

- 54 Kuten edellä esitetyistä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamuksista ilmenee, se tarkisti, oliko komissio soveltanut yritysten ryhmittelyä koskevaa menetelmäänsä ja vahvistanut määrälliset kynnsarvot sääntöjenmukaisesti ja yhtenäisesti. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tarkasteli myös sitä, oliko yritysten ryhmittely yhden ja saman ryhmän sisällä riittävän yhtenäistä ja objektiivista muihin ryhmiin verrattuna.
- 55 On huomautettava lisäksi, että se seikka, että muita kartellin jäseniä ryhmiteltiin muihin ryhmiin kyseisiin kartellin jäseniin liittyvien omien olosuhteiden mukaan, ei vaikuta siihen, ovatko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valittajan ryhmittelyä koskevat arviot perusteltuja.
- 56 Tästä seuraa, että komission suorittama ryhmittely, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi, on myös sopusoinnussa yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kanssa.
- 57 Näin ollen valituksenalaiseen tuomioon ei sisälly tältä osin oikeudellisia virheitä.
- 58 Toista valitusperustetta ei siis voida hyväksyä.

Kolmas valitusperuste, joka koskee perusmäärän korottamista 25 prosentilla

Asianosaisten lausumat

- 59 SGL Carbon katsoo, että perusmäärän erityinen korottaminen 25 prosentilla, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti ja joka vastaa määrältään 15,5:tä

miljoonaa euroa, siitä syystä, että SGL Carbon oli varoittanut muita yrityksiä komission tulevasta tarkastuksesta, ei ollut perusteltu. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tältä osin tekemät arviot ovat nimittäin virheellisiä, sillä valittajaa moitittiin tietyistä teoista, joita ei ollut näytetty toteen ja joista sitä ei ollut moitittu aikaisemmin väitetiedoksiannossa eikä riidanalaisessa päätöksessä.

60 SGL Carbon moittii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että se arvioi väärin SGL Carbonin puhelimitse suorittamia yhteydenottoja, mikä johtuu kolmesta syystä. Ensinnäkään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ottanut huomioon sitä, että valittajan käyttäytyminen ei ollut kiellettyä, minkä vuoksi sille ei olisi pitänyt määrätä seuraamusta nolla poena sine lege -periaatteen mukaisesti. Toiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin loukkasi in dubio pro reo -periaatetta, kun se oletti sellaisten seikkojen olemassaolon, joita ei ollut näytetty toteen komission toteamuksissa eikä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen omissa toteamuksissa. Kolmanneksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin loukkasi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

61 Komissio väittää, että valittajan ensimmäistä ja kolmatta argumenttia eli argumentteja, jotka koskevat nolla poena sine lege -periaatteen ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista, ei voida ottaa tutkittavaksi, koska nämä väitteet oli jo esitetty ensimmäisessä oikeusasteessa ja koska SGL Carbon ainoastaan toistaa valituksessa samat argumentit. Joka tapauksessa esitetyt väitteet ovat perusteettomia.

62 Komissio huomauttaa, että valittajan argumentilla, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oletti SGL Carbonin kannalta epäedullisten perustelujen olemassaolon, ei ole asian kannalta merkitystä. Komissiolla oli nimittäin sakkojen määrää vahvistaessaan harkintavaltaa, eikä se ollut sidottu noudattamaan tarkkaa matemaattista kaavaa.

63 Komissio arvioi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti tämän harkintavallan käyttämistä koskevan valvonnan yhteydessä perustellusti, että valittajan antamilla varoituksilla haitattiin törkeästi tutkimusta ja että tässä yhteydessä ei ollut tarpeen pohtia näitä varoituksia antaneen kartellin jäsenen perusteluja.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

64 On muistutettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 312 kohdassa, että sitä, että valittaja varoitti muita yrityksiä komission tulevista tarkastuksista, voitiin pitää raskauttavana asianhaarana ja että toisin kuin valittaja oli väittänyt, tältä osin ei ollut kyse nimenomaisesta ja itsenäisestä yhteisön kilpailusääntöjen rikkomisesta vaan käyttäytymisestä, joka vahvisti varsinaisen kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin nimittäin totesi valituksenalaisen tuomion samassa kohdassa myös, että SGL Carbon pyrki näillä muille yrityksille osoitetuilla varoituksilla peittelemään kartellin olemassaoloa ja pitämään sen toiminnassa, missä myös onnistuttiin vuoden 1998 maaliskuuhun saakka.

65 Valituksenalaisen tuomion 313 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi, että valittajan viittauksella asetuksen N:o 17/15 artiklan 1 kohdan c alakohtaan ei ollut asian kannalta merkitystä, koska kyseinen säännös koskee tutkimusten estämisiä itsenäisinä kilpailusääntöjen rikkomisina kartellin olemassaolosta riippumatta, kun taas SGL Carbonin esillä olevassa asiassa antamilla varoituksilla pyrittiin varmistamaan sellaisen kartellin jatkuminen, jonka osalta on selvää, että sitä oli pidettävä yhteisön kilpailuoikeuden ilmeisenä rikkomisena.

66 Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomautti valituksenalaisen tuomion 315 kohdassa, että kun kyseiset varoitukset annettiin muille yrityksille, niillä mentiin pelkkää SGL Carbonin sisäpiiriä kauemmas ja pyrittiin saamaan komission tutkimus epäonnistumaan kokonaisuudessaan kartellin jatkumisen turvaamiseksi.

- 67 On huomattava, että edellä mainituilla toteamuksilla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin suoritti tietyn määrän tosiseikkoja koskevia arviointeja, jotka liittyivät valittajan käyttäytymiseen.
- 68 Tältä osin on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ainoastaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on toimivaltainen yhtäältä määrittämään ratkaisun perustaksi asetettavan tosiseikaston, lukuun ottamatta sellaisia tapauksia, joissa määritetyn tosiseikaston paikkansapitämättömyys käy ilmi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle toimitetusta aineistosta, ja toisaalta arvioimaan tätä tosiseikastoa. Lukuun ottamatta sitä tapausta, että tuomioistuimelle esitetty selvitys on otettu huomioon vääristyneellä tavalla, tosiseikaston arviointi ei näin ollen ole sellainen oikeuskysymys, että se sinänsä kuuluisi valitusasioissa yhteisöjen tuomioistuimen harjoittaman valvonnan piiriin (ks. mm. asia C-470/00 P, parlamentti v. Ripa di Meana ym., tuomio 29.4.2004, Kok. 2004, s. I-4167, 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 69 Valittajan sen argumentin osalta, joka koskee väitettyä suhteellisuusperiaatteen ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista, on muistutettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 309 ja 310 kohdassa, että SGL Carbonille määrätty sakon korottaminen siitä syystä, että se oli varoittanut muita yrityksiä, ei vaikuttanut olevan suhteetonta tai syrjivää. Se hyväksyi komission näitä varoituksia koskevan luonnehdinnan, jonka mukaan niissä oli kyse häiritsevästä käyttäytymisestä, jolla SGL Carbon pyrki peittelemään kartellin olemassaoloa ja jolla raskauttavana asianhaarana perusteltiin mainitun sakon korottaminen.
- 70 Näihin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arvioihin ei sisälly oikeudellista virhettä.
- 71 Oikeuskäytännöstä (ks. mm. em. yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 240–242 kohta) nimittäin ilmenee, että sakon perusmäärä vahvistetaan rikkomisen mukaan, kun taas kyseisen rikkomisen vakavuus määritellään useiden muiden tekijöiden perusteella, joiden osalta komissiolla on harkintavaltaa.

Raskauttavien asianhaarojen huomioiminen sakon vahvistamisessa kuuluu komission tehtävään varmistaa kilpailusääntöjen noudattaminen.

72 Kolmas valitusperuste on siis hylättävä kokonaisuudessaan.

Neljäs valitusperuste, joka koskee sitä, että seuraamuksen ylärajaa, sellaisena kuin se on asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdassa, ei otettu huomioon

Asianosaisten lausumat

73 SGL Carbon toteaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ottanut huomioon sitä, että komission määräämä sakko ylittää asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdassa vahvistetun seuraamuksen ylärajan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päättely on tältä osin lisäksi perusteluiltaan puutteellinen.

74 SGL Carbon väittää ensinnäkin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki arviointivirheen sakkojen laskennassa huomioon otetun liikevaihdon osalta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin nimittäin jätti avoimeksi kysymyksen siitä, oliko komission nojaututtava vuoden 1999 vai vuoden 2000 liikevaihtoon.

- 75 Toiseksi SGL Carbon moittii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että tämä rikkoi asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohtaa ja loukkasi nolla poena sine lege -periaatetta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei nimittäin ottanut huomioon sitä, että asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohtaan on sovellettava laillisuusperiaatetta, koska siinä säädetään seuraamuksesta. Kyseistä periaatetta sovelletaan sekä määrätyn seuraamuksen väliaikaisiin määriin että sen lopulliseen määrään.
- 76 Kolmanneksi valittaja väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin loukkasi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta. Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi itsekin, että komission oli mahdollista ottaa huomioon lukuisia seikkoja määrittäessään sakon lopullisen määrän. Komission on kuitenkin tietyn laskutavan valittuaan sovellettava kyseistä laskutapaa yhtenäisesti ja syrjimättömästi.
- 77 Lisäksi SGL Carbon väittää, että EY 253 artiklassa määrättyä perusteluvelvollisuutta ei noudatettu. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei nimittäin ottanut huomioon komissiolla olevaa velvollisuutta esittää syyt sille, miksi se ei alentanut valittajalle, joka oli erään toisen yrityksen tilanteeseen rinnastettavassa tilanteessa, määrättyä sakkoa. Toisin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin asiaa arvioi, toisen yrityksen hyväkseen saamaan sakonalennukseen liittyvän perustelun olisi pitänyt sisältyä riidanalaiseen päätökseen.
- 78 Komissio väittää vastauksenaan kaikkiin tässä valitusperusteessa esitettyihin argumentteihin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi perustellusti mainittua valitusperustetta tukevat argumentit, joihin oli lisäksi jo vedottu ensimmäisessä oikeusasteessa. Komission määräämän sakon lopullinen määrä tai se määrä, johon ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kyseisen sakon alensi, ei nimittäin ylitä kymmentä prosenttia valittajan kokonaisliikevaihdosta.

- 79 Komissio arvioi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvasti perustellusti sen, että huomioon otettiin niillä tuotteilla toteutunut liikevaihto, jotka olivat kartellin kohteena. Se täsmentää, että tätä liikevaihtoa oli käytetty muiden tosiseikkoihin liittyvien kriteerien ohella sen määrittämiseksi, millainen kyky valittajalla oli vaikuttaa kilpailusääntöjen rikkomisellaan grafiittielektrodien markkinoihin.
- 80 Komissio toteaa asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdassa säädetyn ylärajan luonteen osalta, että koska suurten monikansallisten yritysten liikevaihdot ovat nykyään huomattavan suuria, ainoastaan joustavan ylärajan, jossa otetaan huomioon yrityksen koko, avulla on mahdollista varmistua siitä, että yhteisön kilpailusääntöjen rikkomisesta määrättävillä sakoilla on ehkäisevä vaikutus. Lisäksi edellä mainittu säännös on tältä osin riittävän täsmällinen, joten ne yritykset, joihin sitä sovelletaan, voivat vaivatta määrittää sakon määrän, johon niiden on varauduttava.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 81 On muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön (ks. mm. yhdistetyt asiat 100/80–103/80, *Musique Diffusion française ym. v. komissio*, tuomio 7.6.1983, Kok. 1983, s. 1825, Kok. Ep. VII, s. 133, 117–119 kohta ja em. yhdistetyt asiat *Dansk Rørindustri ym. v. komissio*, tuomion 257 kohta) mukaan asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu 10 prosentin yläraja koskee asianomaisen yrityksen kokonaisliikevaihtoa siltä osin kuin vain kyseinen liikevaihto on osoitus yrityksen merkityksestä ja vaikutusvallasta markkinoilla.
- 82 Lisäksi oikeuskäytännöstä (ks. mm. em. yhdistetyt asiat *Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio*, tuomion 592 ja 593 kohta ja em. yhdistetyt asiat *Dansk Rørindustri ym. v. komissio*, tuomion 278 kohta) ilmenee, että ainoastaan määrätyn sakon lopullisen määrän on oltava edellä tarkoitettun ylärajan mukainen. Näin ollen

asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdassa ei kielletä komissiota päätyvästä laskennan eri vaiheiden aikana tämän rajan ylittävään väliaikaiseen määrään, kunhan määrättävän sakon lopullinen määrä ei ylitä kyseistä rajaa.

- 83 Esillä olevan asian osalta on todettava, että kuten valituksenalaisen tuomion 367 kohdasta ilmenee, komission määräämän sakon määrä ei ylittänyt edellä tarkoitettua ylärajaa.
- 84 Valittajan niiden perusteluiden osalta, joiden mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin loukkasi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta eikä noudattanut perusteluvelvollisuuttaan sakon määrän osalta, riittää, kun muistutetaan, että kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi perustellusti valituksenalaisen tuomion 367–370 kohdassa, komissiolla on oikeus määrittää sakon määrä lukuisten seikkojen perusteella niin, että se ottaa huomioon muun muassa rikkomisten vakavuuden ja keston sekä kunkin kartelliin osallisen yrityksen omat ominaisuudet.
- 85 Tästä seuraa, että komission on sakkojen laskutapaan liittyvää harkintavaltaansa käyttäessään tehtävä yksilöllisiä arvioita soveltaakseen mainittua laskutapaa eri yrityksiin.
- 86 Kaikesta edellä esitetystä seuraa näin ollen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi perustellusti, että valittajan tilanne ei ollut kyseessä olevan sakon määrän vahvistamisen osalta samankaltainen kuin muiden yritysten tilanne ja että näin ollen komissio oli soveltanut riidanalaista sakon laskutapaa yhtenäisesti ja syrjimättömästi.

87 Neljäs valitusperuste on tämän vuoksi hylättävä.

Viiides valitusperuste, joka koskee puolustautumisoikeuksien loukkaamista

Asianosaisten lausumat

- 88 SGL Carbon väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen, kun se katsoi, että komissio oli antanut SGL Carbonille riittävän tilaisuuden tutustua asiakirjoihin.
- 89 Valittaja korostaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamukset ovat tämän osalta ristiriitaisia siltä osin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi yhtäältä, että komissio oli näyttänyt toteen, etteivät yritysten tekemää yhteistyötä koskevat asiakirjat kuuluneet sen sisäisiin asiakirjoihin vaan ne olivat siinä tutkinta-aineistossa, johon yrityksille oli annettu mahdollisuus tutustua, ja toisaalta, että sisäisiin asiakirjoihin sisältyi tietoja, joilla oli valittajan puolustuksen kannalta merkitystä, koska kyseiset tiedot koskivat yritysten yhteistyötä ja koska ne vaikuttivat tosiasiallisesti sakkojen määrittämiseen.
- 90 SGL Carbonin mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi niin ikään virheellisesti, ettei kuulemismenettelystä vastaavan neuvonantajan ollut toimitettava komission jäsenistä muodostuvalle kollegiolle kuin ne väitteet, joilla oli merkitystä hallinnollisen menettelyn kulun lainmukaisuuden arvioimisen kannalta, eli perustellut väitteet.
- 91 Komissio väittää, että perustelujen, joiden mukaan valittajalla ei ollut riittävää tilaisuutta tutustua asiakirjoihin, tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuvat, koska kyseiset perustelut eivät koske oikeudellista kysymystä vaan ensimmäisen

oikeusasteen tuomioistuimen tosiseikkoja koskevia toteamuksia. Yhteisöjen tuomioistuimella ei ole toimivaltaa tutkia tällaisia toteamuksia eikä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen näiden samojen tosiseikkojen tueksi hyväksymiä todisteita. Joka tapauksessa esitetty valitusperuste on perusteeton.

- 92 Komissio muistuttaa, että valittaja tunnusti itse osallistuneensa grafiittielektrodeja koskevaan kartelliin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että SGL Carbon oli ollut yksi kartellin jäsenistä, ja että kyseinen yritys oli myöntänyt kilpailusääntöjen rikkomisen. Valittaja ei kyseenalaistanut riidanalaisessa päätöksessä olevia tätä koskevia komission toteamuksia, minkä lisäksi sille koitui etua yhteistyöstä annetun tiedonannon säännöistä.
- 93 Komissio arvioi lisäksi, että valittajan argumentti, joka liittyy kuulemismenettelystä vastaavan neuvonantajan kertomukseen, on jätettävä tutkimatta, koska tältä osin ei ole tullut esiin uusia seikkoja.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 94 On muistutettava, että puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen kaikissa sellaisissa menettelyissä, joissa voidaan määrätä seuraamuksia – erityisesti sakkoja tai uhkasakkoja – on yhteisön oikeuden perusperiaate, jota on noudatettava myös luonteeltaan hallinnollisessa menettelyssä (ks. mm. asia C-194/99 P, Thyssen Stahl v. komissio, tuomio 2.10.2003, Kok. 2003, s. I-10821, 30 kohta).
- 95 Valittajan niiden perustelujen osalta, jotka liittyvät tilaisuuteen tutustua asiakirjoihin, riittää kun huomautetaan, ettei valittaja tuo esiin oikeudellista kysymystä vaan nojautuu tosiseikkoja koskeviin toteamuksiin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi kuitenkin valituksenalaisen tuomion 39–41 kohdassa, ettei kyseessä oleva

pyyntö saada tutustua asiakirjoihin koskenut sellaista luetteloä tai yhteenvetoä asiakirjoista, joka ei ole luottamuksellinen. Myöskään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion mainituissa kohdissa esittämät arviot, jotka liittyvät siihen, että hallinnollisessa menettelyssä käsitellään tietty määrä asiakirjoja, eivät ole ristiriitaisia.

- 96 Valittajan sen argumentin osalta, joka liittyy kuulemismenettelystä vastaavan neuvonantajan lopulliseen kertomukseen, riittää, kun todetaan, että kuulemismenettelystä vastaavalla neuvonantajalla ei ollut kyseessä olevana ajankohtana velvollisuutta tutkia, oliko sisäiset asiakirjat luokiteltu asianmukaisesti vai ei ja oliko komissiolla velvollisuus antaa tilaisuus tutustua sisäisiin asiakirjoihin tai toimittaa luettelo tai yhteenveto luottamuksellisista asiakirjoista.
- 97 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä nimittäin ilmenee, että se, että asiakirjaa ei ole annettu tiedoksi, merkitsee sellaisenaan puolustautumisoikeuksien loukkaamista ainoastaan siinä tapauksessa, että asianomainen yritys voi osoittaa ensinnäkin, että komissio nojautui tähän asiakirjaan tukeakseen väitettään, joka koskee kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaoloa, ja toiseksi, että tämä väite voitiin näyttää toteen vain mainitun asiakirjan perusteella (ks. mm. asia 107/82, AEG v. komissio, tuomio 25.10.1983, Kok. 1983, s. 3151, Kok. Ep. VII, s. 281, 24–30 kohta ja asia 322/81, Michelin v. komissio, tuomio 9.11.1983, Kok. 1983, s. 3461, Kok. Ep. VII, s. 339, 7–9 kohta).
- 98 Yhteisöjen tuomioistuin on tältä osin myös täsmentänyt, että asianomaisen yrityksen on osoitettava, että lopputulos, johon komissio on riidanalaisessa päätöksessä päätenyt, olisi ollut erilainen, mikäli asiakirjaa, jota ei ollut annettu tiedoksi mainitulle yritykselle ja johon komissio nojautui todetessaan kilpailusääntöjen rikkomisen, ei olisi otettu todisteena huomioon (ks. yhdistetyt asiat C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomio 7.1.2004, Kok. 2004, s. I-123, 73 kohta).
- 99 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että myöskään valituksenalaisen tuomion 50–54 kohdassa oleviin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arvioihin, jotka liittyvät kuulemismenettelystä vastaavan neuvonantajan kertomukseen, ei sisälly oikeudellista virhettä.

100 Viides valitusperuste on tämän vuoksi hylättävä.

Kuudes valitusperuste, joka koskee valittajan maksukyvyyn huomioimatta jättämistä

Asianosaisten lausumat

- 101 SGL Carbon väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ottanut valituksenalaisen tuomion 370–372 kohdassa huomioon sitä, että valittajan maksukyky heikentyi huomattavasti sen johdosta, että muut kilpailua sääntelevät viranomaiset määräisivät korkeita sakkoja ja että valittaja joutui maksamaan huomattavia vahingonkorvauksia kolmansissa valtioissa. Näin ollen uuden määrällään huomattavan sakon määräämisellä yritys joutuu vararikon partaalle.
- 102 Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin loukkasi suhteellisuusperiaatetta sekä yrityksen taloudellisesta toimintavapaudesta ja omistusoikeudesta johtuvien oikeuksien suoja, kun se hyväksyi komission tältä osin omaksuman lähestymistavan. Toisin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin asiaa arvioi, komissiolla oli velvollisuus tarkastella valittajan maksukykyä ja ottaa se huomioon.
- 103 Komissio arvioi, että se käytti sillä sakon suuruuden määrittämisen osalta olevaa harkintavaltaa sääntöjenmukaisesti eikä määrätyn sakon alentamiseen ollut syytä.

- 104 Komissio huomauttaa lisäksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä, kun se katsoi, ettei komissiolla ollut riidanalaisen sakon suuruutta määrittäessään velvollisuutta ottaa huomioon kyseessä olevan yrityksen taloudellista tilannetta ja maksukykyä.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 105 On muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komissio ei ole velvollinen ottamaan sakon suuruutta määrittäessään huomioon yrityksen rahoitusvajetta, sillä se merkitsisi perusteettoman kilpailuedun antamista niille yrityksille, jotka ovat vähiten sopeutuneita markkinatilanteeseen (ks. yhdistetyt asiat 96/82–102/82, 104/82, 105/82, 108/82 ja 110/82, IAZ International Belgium ym. v. komissio, tuomio 8.11.1983, Kok. 1983, s. 3369, 54 ja 55 kohta ja em. yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 327 kohta).
- 106 On myös huomattava, että tätä oikeuskäytäntöä ei mitenkään kyseenalaisteta suuntaviivojen 5 kohdan b alakohdalla, jonka mukaan huomioon täytyy ottaa yrityksen todellinen maksukyky. Tällä maksukyvyllä on nimittäin merkitystä vain ”erityisessä sosiaalisessa toimintakentässä”, joka perustuu niihin seurauksiin, joita sakon maksamisella olisi etenkin työttömyyden kasvun tai kyseisen yrityksen ala- ja yläpuolella tuotantoketjussa olevien talouden alojen heikentymisen kannalta.
- 107 Valittaja ei kuitenkaan ole esittänyt mitään seikkaa, jolla vahvistettaisiin se, että kyse on tällaisesta toimintakentästä.

- 108 Valittajan elinkeinovapautta ja omistusoikeutta koskevan argumentin osalta riittää, kun todetaan, että näihin periaatteisiin sovelletaan yleiseen etuun perustuvia rajoituksia eikä niitä voida ottaa huomioon määrättäessä sakkoa yhteisön kilpailuoikeuden rikkomisesta.
- 109 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi perustellusti, ettei komissio ollut tehnyt oikeudellista virhettä, kun se hylkäsi valittajan perusteen, joka koski valittajan heikkoa taloudellista tilannetta.
- 110 Kuudes valitusperuste on siis hylättävä.

Seitsemäs valitusperuste, joka koskee viivästyskoron vahvistamisen lainvastaisuutta

Asianosaisten lausumat

- 111 SGL Carbon katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei tarkastellut sen perusteluja, jotka koskivat viivästyskoron vahvistamista. Valituksenalainen tuomio on tämän vuoksi vaillinainen, eikä sillä vahvisteta tältä osin esitetyn kanneperusteen hylkäämistä.
- 112 Komissio toteaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti perustellusti viivästyskorkoihin liittyvän päätöksen ja että se perusteli tähän liittyvän arvionsa seikkaperäisesti. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin viittasi muun muassa vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön, joka koskee komissio valtuuksia vahvistaa tällaisia korkoja.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 113 On muistutettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin viittasi valituksenalaisen tuomion 475 ja 478 kohdassa vastauksena esitettyyn kanneperusteeseen vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan komissiolle asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan nojalla kuuluviin valtuuksiin kuuluu valta määrätä sakkojen eräpäivä, päivä, josta viivästyskorkeiden lasketaan alkavan, tällaisten korkeiden korkokanta ja päätöksensä täytäntöönpanotapa.
- 114 Jos komissiolla ei olisi tällaista valtaa, yritykset voisivat nimittäin hyötyä sakkojen maksamisesta myöhässä, mikä heikentäisi seuraamusten vaikutuksia.
- 115 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi näin ollen perustellusti, että komissiolla oli oikeus käyttää lähtökohtana korkokantaa, joka ylitti markkinoilla vallitsevan keskimääräisen antolainauskoron, siinä määrin kuin se oli tarpeen viivyttelyn estämiseksi sakon maksamisessa.
- 116 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi lopuksi, ettei komissio ylittänyt sitä harkintavaltaa, joka sillä on riidanalaisen koron vahvistamisen osalta.
- 117 On todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kyseisiin arvioihin ei sisälly oikeudellisia virheitä.
- 118 Seitsemäs valitusperuste on siis hylättävä.

119 Edellä esitetyn perusteella valitus on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

120 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan, jota saman työjärjestyksen 118 artiklan nojalla sovelletaan myös muutoksenhakuun, asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut, että SGL Carbon veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, ja koska se on hävinnyt asian, se on veloitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Valitus hylätään.

2) SGL Carbon AG veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset